

Herstelplan NextGenerationEU: moet de volgende generatie deze financiering terugbetalen?

02/04/2024

In 2021 heeft de EU het fonds NextGenerationEU (NGEU) opgericht om de economieën van haar lidstaten tijdens en na de coronapandemie te ondersteunen. Het NGEU heeft een waarde van ongeveer 800 miljard euro. Dit geld gaat naar de lidstaten, maar wordt traag uitbetaald. De financiering loopt naar verwachting in 2026 af. Er zit bovendien een addertje onder het gras: het gaat namelijk niet om “gratis geld”, maar om een lening die tussen 2028 en 2058 volledig moet worden terugbetaald. Zal de terugbetaling simpelweg worden doorgeschoven naar de volgende generatie belastingbetalers, zoals de naam van het fonds suggereert? Halverwege de korte looptijd van dit speciale fonds wijzen onze auditors op verschillende uitdagingen, die weinig goeds voorspellen voor de toekomst.

De herstel- en veerkrachtfaciliteit (Recovery and Resilience Facility — RRF) neemt met meer dan 700 miljard euro aan subsidies en leningen aan de lidstaten het leeuwendeel in van het NGEU. Spanje en Italië zullen hier het meest van profiteren. Eind maart 2024 was echter slechts iets meer dan een derde van het geld dat in het kader van de RRF beschikbaar was voor uitbetaling, daadwerkelijk uitbetaald. In Spanje en Italië loopt ook de absorptie van de traditionele [cohesiefondsen](#) aanzienlijk achter op het EU-gemiddelde. En aangezien de RRF-financiering “concurrereert” met deze cohesiefondsen, is de situatie weinig bemoedigend.

Drie EU-landen — Nederland, Ierland en Zweden — hebben nog geen RRF-financiering ontvangen. Het grootste deel van het NGEU moet nog worden uitbetaald, maar de looptijd van het fonds is nog slechts zo’n twee jaar. Er moet dus dringend actie worden ondernomen. De ervaring leert echter dat het zo snel mogelijk besteden van geld niet veel goeds voorspelt voor de kwaliteit van de programma’s. Naarmate de termijnen voor deze programma’s dichterbij komen, kan de druk om geld uit te geven gemakkelijk leiden tot meer fouten bij de uitbetaling. Bovendien moeten de uitgaven voor projecten in veel EU-landen nog resultaten opleveren. Verder wordt financiering uit de RRF minder vaak gemonitord en is deze vaker onderworpen aan zelfcontrole. Dit in tegenstelling tot de reguliere begrotingsuitgaven van

de EU, waarop de Commissie meer toezicht en controle uitoefent. Hierdoor neemt het risico op onregelmatigheden en zelfs fraude toe.

Om dit unieke EU-fonds te financieren, heeft de Commissie voor het eerst in de geschiedenis op ongekende schaal geleend op de financiële markten. Op dit soort leningen — die ooit bijna gratis waren — worden de afgelopen jaren echter torenhoge rentetarieven gerekend. Nu we halverwege de korte levensduur van het NGEU zijn, neemt de bezorgdheid toe over de terugbetaling van het geld dat is geleend op de financiële markten voor de financiering van de RRF. Deze bezorgdheid wordt nog verder gevoed door het ontbreken van een specifieke EU-financieringsbron om de leningen terug te betalen. In 2028 zal worden begonnen met de aflossing van deze lening. Dit betekent dat de deadline voor het aanpakken van deze financiële verplichting snel nadert. Bovendien voert de rente de druk op de begroting nu al op. Deze rente kan tot maar liefst 27 miljard euro oplopen voor de hele periode van de meerjarenbegroting van de EU. Dit is een verdubbeling van de oorspronkelijke ramingen.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de EU-landen individueel verantwoordelijk zijn voor de terugbetaling van hun RRF-leningen. Daarnaast zal een deel van de aangeboden leningen, namelijk 90 miljard euro, ongebruikt blijven. Dit duidt op weinig interesse in zulke financiering. Aan de andere kant moeten de leningen die worden gebruikt om subsidies aan EU-landen te financieren — samen met de bijbehorende rente — collectief door de EU worden terugbetaald. Er lijkt echter weinig enthousiasme te zijn onder de lidstaten om hun bijdragen aan de gemeenschappelijke pot te verhogen.

Maar de klok tikt door en de behoefte aan een speciale bron van EU-financiering wordt steeds dringender. De EU-wetgevers zullen zich bij de bespreking van de toekomstige EU-begrotingen over deze kwestie moeten buigen. Ook moeten zij overwegen of de RRF moet worden verlengd, of de faciliteit waardevolle lessen kan bieden en of ze als blauwdruk kan dienen voor toekomstige financieringsmechanismen.

“Nu we halverwege de looptijd van het EU-herstelfonds zijn, moeten we niet te snel conclusies trekken over de resultaten ervan. Het is nog te vroeg om de prestaties van het fonds op een zinvolle manier te beoordelen”, zegt ERK-president Tony Murphy. Onze auditors hebben de verschillende aspecten van het [herstelfonds](#) al grondig aan de orde gesteld. Ook de komende jaren zal het NGEU centraal blijven staan in onze werkzaamheden. Sinds de oprichting van het NGEU in 2021 beoordelen wij elk jaar in ons jaarverslag over de EU-begroting de naleving van EU-herstelfinanciering. Onze bevindingen over 2023 zullen begin oktober worden gepubliceerd. Daarnaast hebben wij bepaalde prestatieaspecten van het NGEU en de RRF onder de loep genomen: hoe de Commissie de nationale [herstelplannen](#) heeft beoordeeld, of de algehele [prestaties](#) van de faciliteit überhaupt kunnen worden gemeten, hoe de EU haar [schuld](#) met betrekking tot deze fondsen beheert en hoe zij [controles](#) uitvoert.

In 2024 en 2025 zullen wij verslag uitbrengen over verschillende andere [RRF-gerelateerde kwesties](#). Deze omvatten de hervorming van het bedrijfsleven en de arbeidsmarkt, absorptie, digitale transformatie en de groene transitie.

https://www.eca.europa.eu/nl/news/news2024_04_newsletter_03